

13 Pohjanmaa

13.1 Kuntatyytit ja kulttuuripalvelujen sijainti

Pohjanmaan maakunta koostuu 16 kunnasta, joista kaupunkeja on kuusi. Pohjanmaan maakuntakeskus on Vaasa. Maakunnassa vuonna 2010 asuneista hie- man yli puolet (50,8 %) oli ruotsinkielisiä.

Vähäkyrö on maakunnan ainoa kunta, jossa ei ole tarjolla kartassa 13.1 tarkasteltavia kulttuuripalveluja.

Pohjanmaalla valtionosuuslaitokset ovat keskitty- neet kaupunkimaisista kunnista Vaasaan ja Pietarsaa- reen (Kartta 13.1). Kolmannessa maakunnan kaupun- gissa Kaskisissa ei toimi yhtään valtionosuuslaitosta. Sen sijaan taajaan asutussa Mustasaassa sijaitsee val- tionosuusmuseo (Stundarsin museo).

Vuonna 2011 opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää avustusta aluetatteritoimintaan sai Svens- ka Österbottens förbund för utbildning och kultur/ Wasa Teater ja alueelliseen orkesteritoimintaan Vaasan kaupunki/kaupunginorkesteri. Vuonna 2009 Wasa Teaterin esityksistä 19 % oli kotikunnan ulkopuolel- la¹⁵. Siten alueellisten valtionosuuslaitosten palveluja on käytännössä tarjolla kartalla esitettyä kattavammin.

Valtionavustusta saavia kulttuuritapahtumia jär- jestetään Vaasassa (Vaasan kuorofestivaali) ja Musta- saassa (Korsholman Musiikkijuhlat). Tapahtumat järjestävät konsertteja myös muissa Pohjanmaan maa- kunnan kunnista. Vastuullinen järjestäjä on sen sijaan rekisteröity vain yhteen kuntaan.

Taiteen perusopetuksen päätoimipisteitä toimii niin kaupunkimaisissa (Vaasa, Pietarsaari), taajaan asutuissa (Mustasaari) kuin maaseutumaisissakin (Kristiinankau- punki, Närpiö, Uusikaarlepyy, Vöyri) kunnissa. Muissa maakunnan kunnissa Vähäkyröä lukuun ottamatta si-

Taulukko 13.1.

POHJANMAA	
Kuntien lukumäärä	Kaupunkimaiset: 3 kpl Taajaan asutut: 2 kpl Maaseutumaiset: 11 kpl Yhteensä: 16 kpl ¹⁴
Väkiluku	178 117
Väestötiheys	23,0 as./km ²
Kokonaispinta-ala	18 190,8 km ²
Valtionosuuslaitokset	Valtionosuusmuseot: 4 kpl (44 529,3 as./museo) Valtionosuusteatterit: 2 kpl (89 058,5 as./teatteri) Valtionosuusorkesterit: 1 kpl (178 117 as./orkesteri)
Valtionavustusta saavat valtakunnalliset kulttuuritapahtumat	2 kpl (89 058,5 as./ tapahtuma)
Taiteen perusopetuksen päätoimipisteet	13 kpl (13 701,3 as./ päätoimipiste)
Taiteen aluekeskukset	3 kpl
Alueellinen taidetoimikunta	Pohjanmaan taidetoimikunta (toimialue: Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa)
Kulttuuritoimialan työllisten osuus alueen kaikista työllisistä (%)	2,88 %

jaitsee taiteen perusopetuksen sivutoimipiste. Yhdessä maakunnan kolmesta kaupunkimaisesta kunnasta, Kaskisten kaupungissa, toimi vuonna 2008 taiteen perusopetuksen päätoimipisteen sijaan sivutoimipiste.

Pohjanmaalla toimii kaksi taiteen aluekeskusta: Elokvakeskus Botnia ja Pohjanmaan tanssin keskus. Pohjanmaan taidetoimikunta toimii alueellisena taide-toimikuntana Pohjanmaan lisäksi Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa.

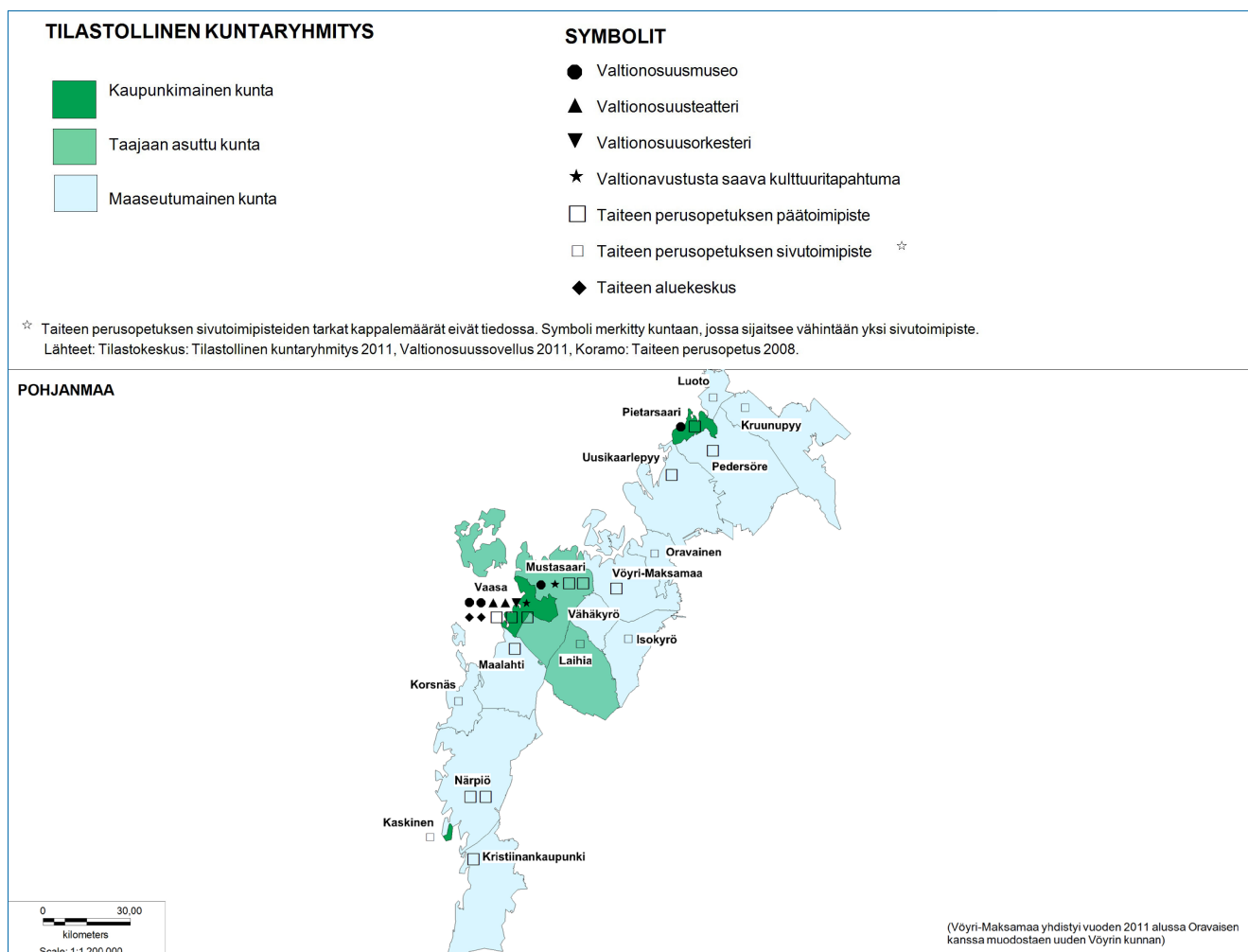
13.2 Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ja kulttuuripalvelujen sijainti

Yleisen kulttuuritoimen asukaskohtaiset nettokustannukset olivat vuonna 2009 Pohjanmaan kunnista korkeimmat Kristiinankaupungissa (34 €/asukas), jossa

sijaitsee tässä tarkasteltavista kulttuuripalveluista vain yksi taiteen perusopetuksen päätoimipiste (Kartta 13.2). Kuntatyypiltään Kristiinankaupunki on maa-seutumainen kunta. Maakunnan kolmen kaupunki-maisen kunnan (Kaskinen, Pietarsaari ja Vaasa) yleisen kulttuuritoimen asukaskohtaiset nettokustannukset eivät kuulu maakunnan korkeimpien joukkoon.

Matalimmat yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat Laihialla (2 €/asukas). Vähänkyrön kunnassa, jossa ei ole tarjolla kartassa 13.2 tarkasteltavia kulttuuripalveluja, yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ovat maakunnan kolmanneksi matalimmat (4 €/asukas).

Kaikkiaan yleisen kulttuuritoimen asukaskohtaiset nettokustannukset Pohjanmaalla (11,9 €/asukas) olivat hieman koko maan kuntien keskiarvoa (11,6 €/asukas) korkeammat.

Kartta 13.1. Kulttuuripalvelujen sijainti kuntatyypeittäin Pohjanmaalla

13.3 Valtionosuuslaitosten (museot, teatterit ja orkesterit) sijainti

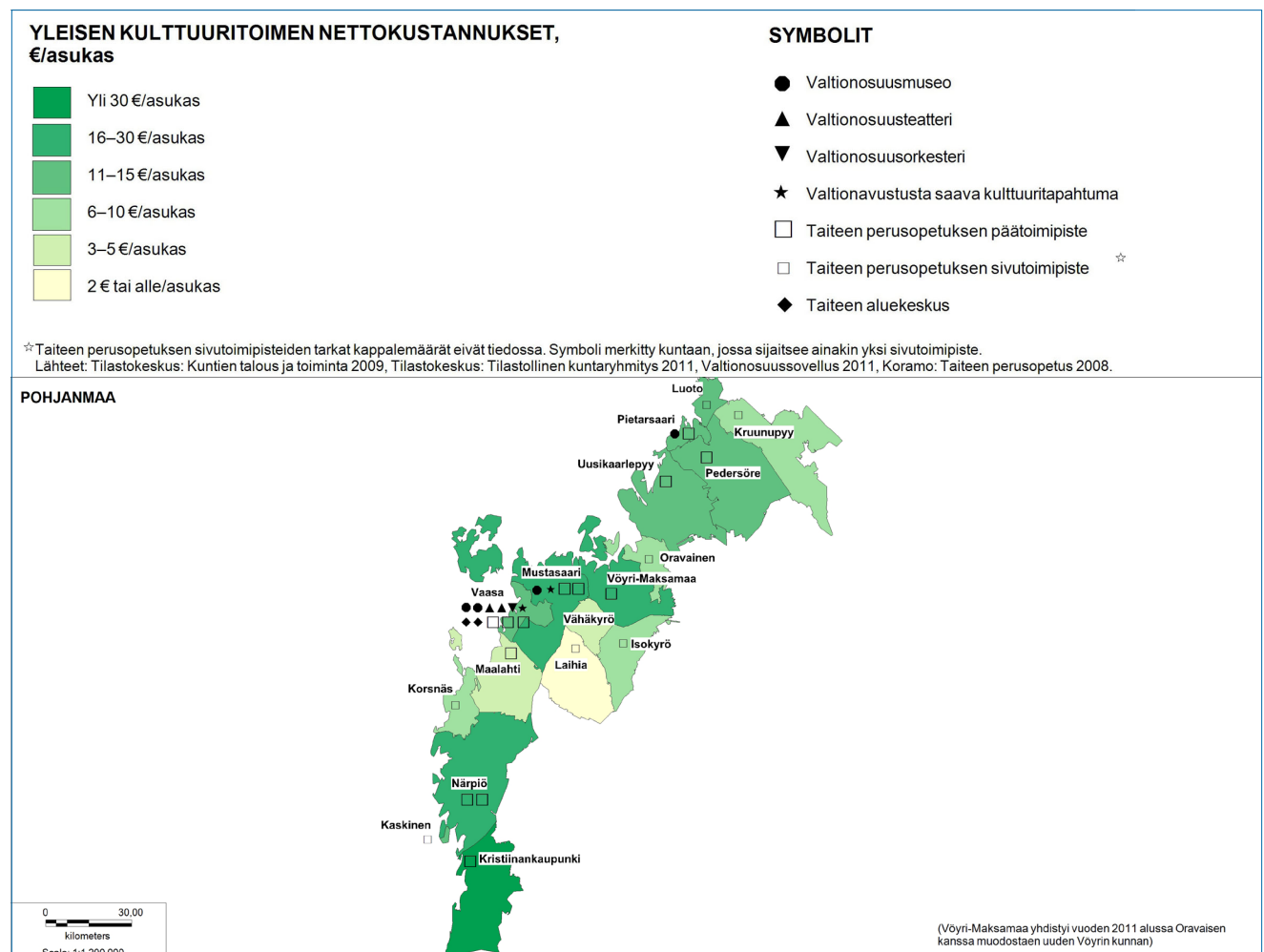
Valtaosa Pohjanmaan valtionosuuslaitoksista toimii maakuntakeskus Vaasassa (Kartta 13.3). Wasa Teater saa avustusta alueteatteritoimintaan ja Vaasan kaupunginorkesteri alueelliseen konserttitoimintaan, joten niiden palveluja on tarjolla myös kotikunnan ulkopuolella. Useita valtionosuuslaitoksia toimii myös maakunnan lähikunnissa Kokkolassa, Kaustisilla ja Seinäjoella, joiden tarjoamat palvelut ovat 30 kilometrin säteellä saavutettavissa osasta Pohjanmaan maakuntaa.

Alueellista saavutettavuutta 30 kilometrin säteellä kuvaavat kehät kattavat valtionosuuslaitosten osalta lähinnä Vaasan ja osan kaupungin naapurikunnista

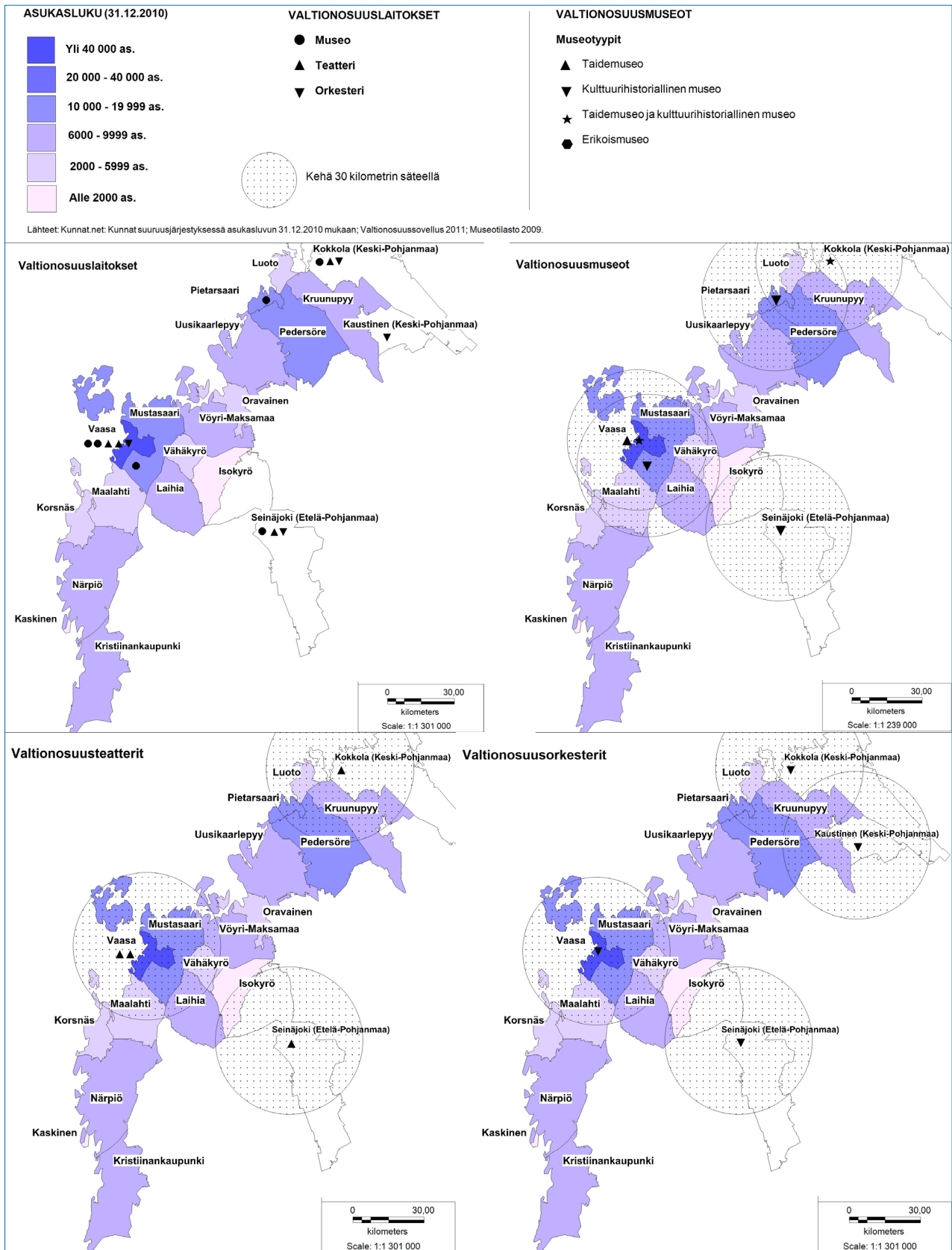
(Kartat 13.4–13.6). Koko maakunnan osalta suurin osa kunnista jää kokonaan tai osittain saavutettavuutta kuvaavien kehien ulkopuolelle.

13.4 Valtionavustusta saavien valtakunnallisten kulttuuritapahtumien sijainti

Valtionavustusta saavia kulttuuritapahtumia järjestetään Pohjanmaalla maakuntakeskus Vaasassa sekä naapurikunta Mustasaassa (Kartta 13.7). Yksittäisiä konsertteja järjestetään kuitenkin myös muissa maakunnan kunnissa; tässä symbolit on merkitty vain järjestäviin kuntiin. Asukasluvultaan Vaasa on maakunnan suurin ja Mustasaari kolmanneksi suurin kunta.

Kartta 13.2. Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset ja kulttuuripalvelujen sijainti

Kartat 13.3–13.6. Asukkaat sekä valtionosuuslaitokset Pohjanmaalla ja lähikunnissa: 13.3) kaikki valtionosuuslaitokset, 13.4) valtionosuusmuseot 30 kilometrin säteellä, 13.5) valtionosuusteatterit 30 kilometrin säteellä sekä 13.6) valtionosuusorkesterit 30 kilometrin säteellä.

Useissa Pohjanmaan naapurikunnissa järjestetään lukuisia valtionavustusta saavia kulttuuritapahtumia, jotka ovat saavutettavissa Pohjanmaan kunnista käsin 30 kilometrin säteellä (Kartta 13.8). Saavutettavuutta kuvaavat kehät kattavatkin suuren osan maakunnan kunnista. Oravaisen kunta ja Vöyri-Maksamaa yhdistyivät vuoden 2011 alussa muodostaen uuden Vöyryn kunnan.

13.5 Taiteen perusopetuksen toimipisteiden sijainti

Useimmissa Pohjanmaan kunnissa toimii taiteen perusopetuksen päätoimipiste (Kartta 13.9). Useampia päätoimipisteitä sijaitsee maakuntakeskus Vaasassa sekä Mustasaassa ja Närpiössä, joissa myös taiteen perusopetuksen asukaskohtaiset nettokustannukset kuuluivat maakunnan korkeimpiin. Kustannustieto puuttui lähes puolesta maakunnan kunnista.

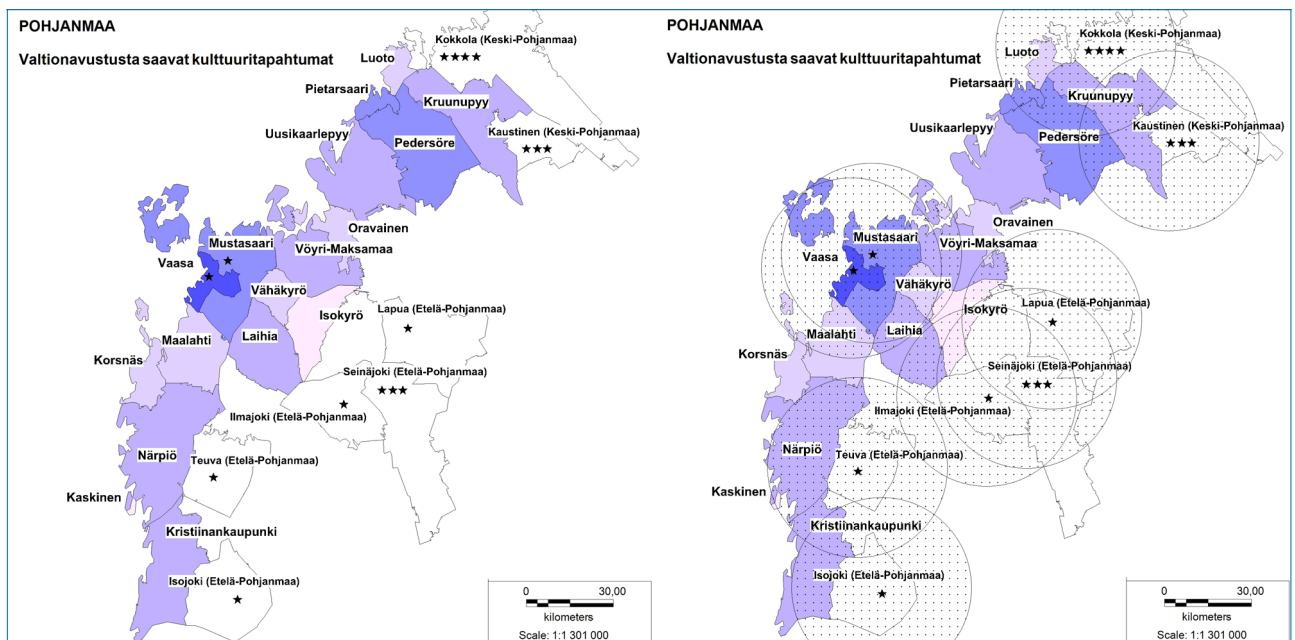
Useimpien maakunnassa toimivien taiteen perusopetuksen päätoimipisteiden taiteenalat eivät ole tiedossa: opetusta annetaan esimerkiksi useissa kansalais- ja työväenopistoissa (Kartta 13.10). Tiedossa olevista musiikin alan perusopetusta tarjotaan Mustasaassa ja Närpiössä.

13.6 Kulttuuriala kansalaisopistoissa

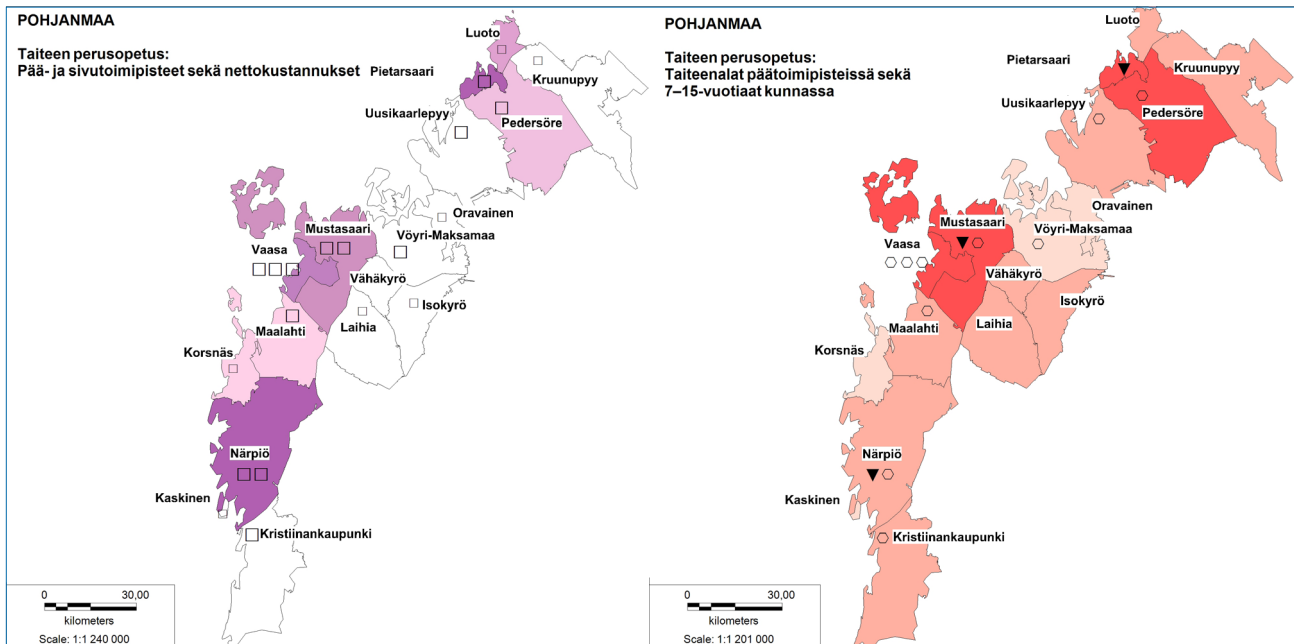
Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön nettokustannukset (Kartta 13.11) olivat vuonna 2009 maakunnan korkeimmat Kaskisten kunnassa (102 €/asukas), jossa myös yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston nettokustannukset (Kartta 13.17) kuuluivat maakunnan korkeimpiin. Kaskisten kansalaisopistossa myös kulttuurialan osuus kaikista opetustunneista oli maakunnan kansalaisopistoista korkein (74,6 %).

Kulttuurialan opetustuntien osuus kaikista opetustunneista oli matalin Kristiinankaupungin kansalaisopistossa (41,8 %). Maakuntakeskus Vaasassa kulttuurialan opetustuntien osuus oli 59,2 %. Kaupungin kansalaisopistojen vapaan sivistystyön nettokustannukset (32 €/asukas) kuuluivat maakunnan matalimpiin.

Pohjanmaan kuntien kansalaisopistojen vapaan sivistystyön asukaskohtaiset nettokustannukset olivat kaikkiaan verraten korkeat: maakunnan kuntien kustannusten keskiarvo oli 41,7 €/asukas, kun taas kaikissa maan kunnissa nettokustannukset olivat keskimäärin 29,2 €/asukas.

Kartat 13.7–13.8. Valtionavustusta saavat kulttuuritapahtumat Pohjanmaalla ja lähikunnissa 30 kilometrin säteellä¹⁶

Kartat 13.9–13.10. Taiteen perusopetus Pohjanmaalla: 13.9) taiteen perusopetuksen pää- ja sivutoimipisteet sekä taiteen perusopetuksen nettokustannukset, 13.10) taiteen perusopetuksen päätoimipisteiden taiteenalat ja 7–15-vuotiaat kunnassa.¹⁷

13.7 Yleisen kulttuuritoimen työntekijät

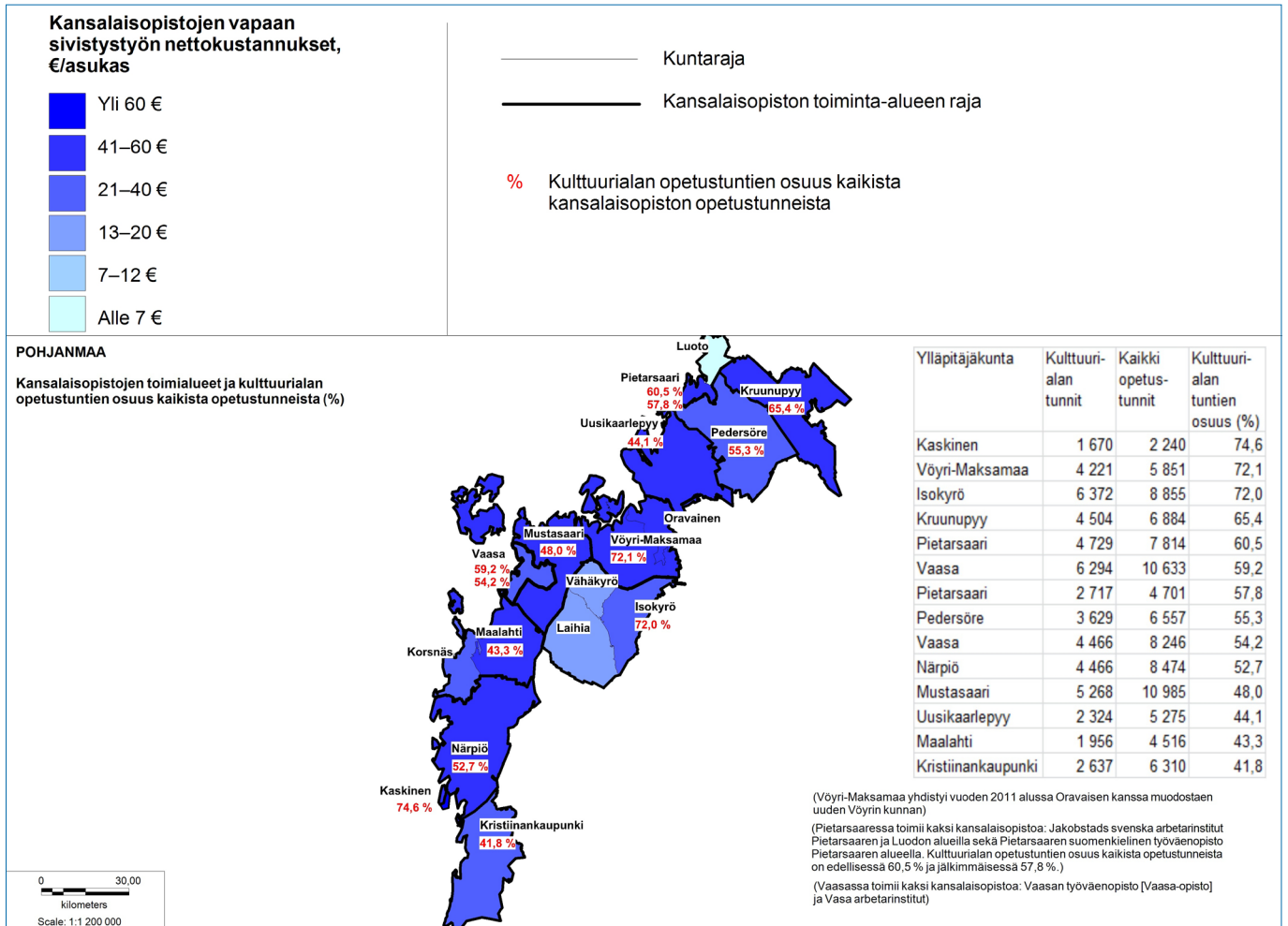
Pohjanmaalla yleisen kulttuuritoimen päätoimisia työntekijöitä toimi asukasluvultaan maakunnan suurimmissa kunnissa, joissa myös yleisen kulttuuritoimen asukaskohtaiset nettokustannukset olivat maakunnan korkeimpia – Pietarsaaren ja Pedersören kuntia lukuun ottamatta (Kartta 13.12).

Yleiseen kulttuuritoimeen kohdistui eniten henkilötyövuosia asukasluvultaan maakunnan suurimmissa kunnissa Vaasassa ja Pietarsaassa (Kartta 13.13). Matalin yleiseen kulttuuritoimeen kohdistuvien henkilötyövuosien määrä oli Korsnäsissä kunnassa (0,08), joka on asukasluvultaan maakunnan kolmanneksi pienin kunta. Toiseksi pienimmässä Kaskisten kunnassa yleiseen kulttuuritoimeen kohdistui 0,25 ja asukasluvultaan pienimmässä Isonkyrön kunnassa 0,55 henkilötyövuotta.

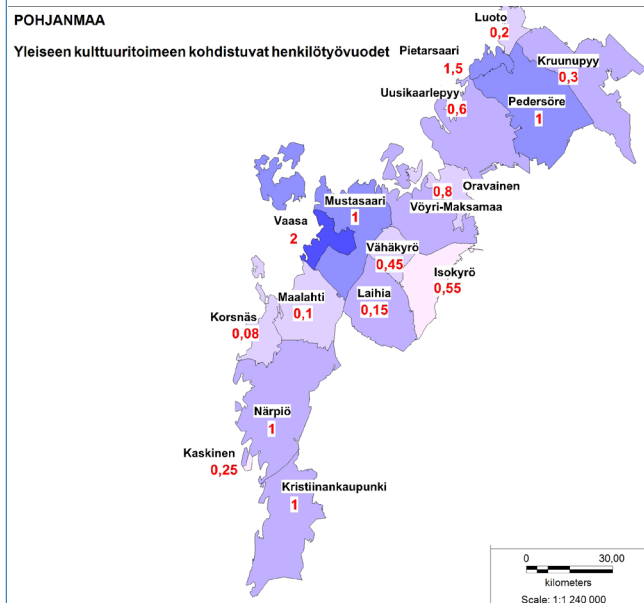
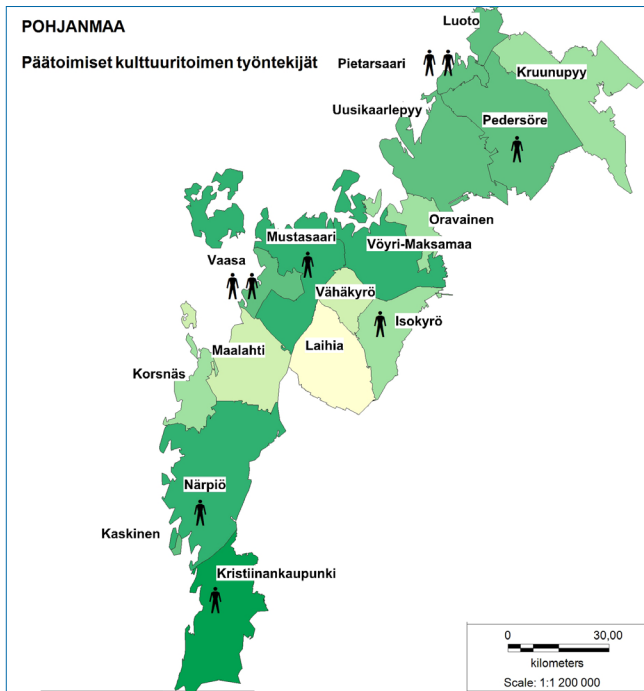
13.8 Kulttuurin nettokustannukset

Yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset (Kartta 13.14) olivat vuonna 2009 maakunnan korkeimmat Kristiinankaupungissa (34 €/asukas). Maakuntakeskus Vaasassa yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat 11 €/asukas. Matalimmat yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset olivat Laihia (2 €/asukas), Maalahden (3 €/asukas) ja Vähänkyrön (4 €/asukas) kunnissa. Kukaan kunnista sijaitsee lähellä runsaasti kulttuuripalveluita tarjoavaa Vaasan kaupunkia.

Yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen sekä museoiden, teattereiden ja orkestereiden nettokustannukset (Kartta 13.15) olivat huomattavasti muita maakunnan kuntia korkeammat Vaasassa (165 €/asukas), jossa toimii valtaosa maakunnan valtionosuuslaitoksista. Toiseksi korkeimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Pietarsaassa (56 €/asukas), jossa taas sijaitsee yksi valtionosuusmuseo. Valtionosuusmuseo toimii myös Mustasaassa, jossa yhteenlasketut kustannukset olivat 17 €/asukas. Matalimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Laihiassa (2 €/asukas), jossa ei ollut lainkaan kustannuksia museoiden, teattereiden ja orkestereiden osalta.

Kartta 13.11. Kansalaisopistot ja kulttuurialan opetustunnit Pohjanmaalla

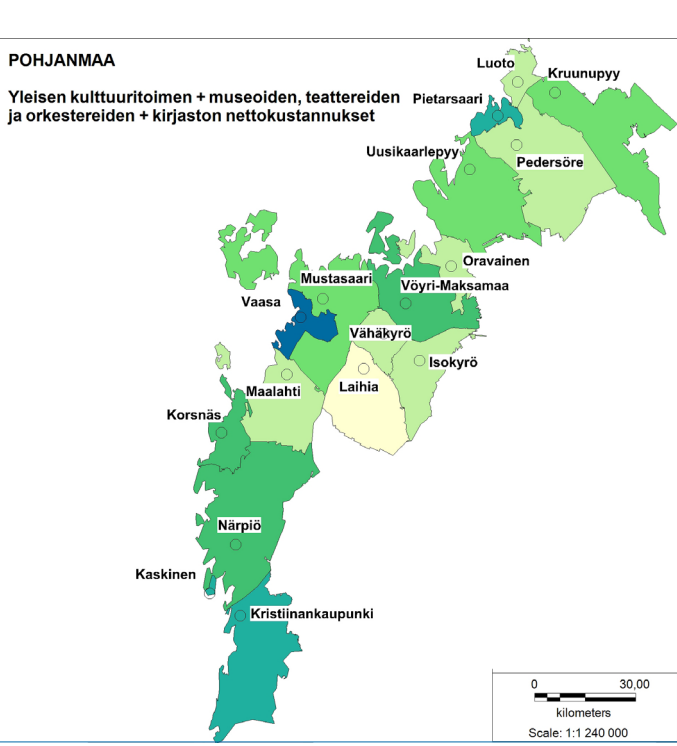
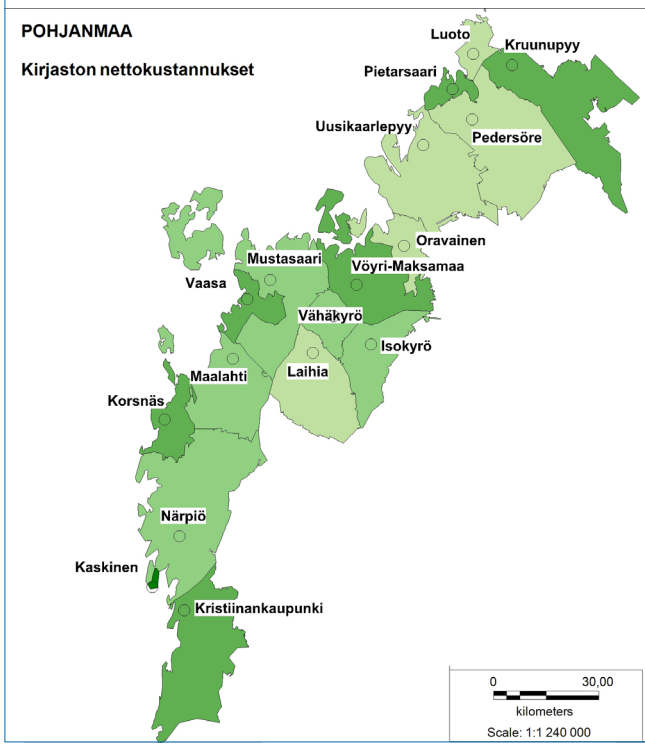
Kartat 13.12–13.13. Yleisen kulttuuritoimen työntekijät Pohjanmaalla: 13.12) päätoimiset työntekijät ja yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset, 13.13) yleiseen kulttuuritoimeen kohdistuvat henkilötyövuodet (kaikki kulttuuritoimen työntekijät yhteensä)¹⁸

Kirjaston nettokustannukset (Kartta 13.16) olivat maakunnan korkeimmat Kaskisten kunnassa (123 €/asukas) ja toiseksi korkeimmat maakuntakeskus Vaasassa (65 €/asukas). Matalimmat kirjaston asukaskohittaiset nettokustannukset olivat Laihialla (44 €/asukas), jossa myös yleisen kulttuuritoimen asukaskohittaiset nettokustannukset olivat maakunnan pienimmät.

Yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston nettokustannukset (Kartta 13.17) olivat maakunnan korkeimmat Vaasassa (230 €/asukas). Matalimmat yhteenlasketut kustannukset olivat Laihialla (46 €/asukas), jossa kustannukset olivat kaikkien tarkasteltavien alojen osalta maakunnan matalimmat.

Edellä tarkastellut taiteen perusopetuksen asukaskohittaiset nettokustannukset (Kartta 13.9) olivat maakunnan korkeimmat Närpiössä ja Pietarsaaren kunnassa, joista etenkin Pietarsaaren kohdalla yleisen kulttuuritoimen nettokustannukset (Kartta 13.14) kuuluivat maakunnan korkeimpiin. Matalimmat taiteen perusopetuksen asukaskohittaiset nettokustannukset olivat Korsnäsin, Maalahden ja Kristiinankaupungin kunnissa. Maalahden ja Korsnäsin yleisen kulttuuritoimen asukaskohittaiset nettokustannukset olivat maakunnan matalimpia, kun taas Kristiinankaupungissa kustannukset olivat maakunnan korkeimmat.

Kansalaisopistojen vapaan sivistystyön asukaskohittaiset nettokustannukset (Kartta 13.11) olivat huomattavasti muita maakunnan kuntia korkeammat Kaskisissa, jossa yhteenlasketut yleisen kulttuuritoimen, museoiden, teattereiden ja orkestereiden sekä kirjaston nettokustannukset (Kartta 13.17) olivat maakunnan toiseksi korkeimmat. Matalimmat kansalaisopistojen vapaan sivistystyön asukaskohittaiset nettokustannukset olivat Laihian ja Luodon kunnissa, joissa yhteenlasketut kustannukset kuuluivat maakunnan matalimpiin.

Kartat 13.14–13.17. Asukaskohtaiset nettokustannukset Pohjanmaalla: 13.14) yleinen kulttuuritoimi, 13.15) yleinen kulttuuritoimi + museot, teatterit ja orkesterit, 13.16) kirjasto, 13.17) yleinen kulttuuritoimi + museot, teatterit ja orkesterit

Taulukko 13.2.

Kunta	Nettokustannukset, €/asukas						Asukkaat 31.12.2010	7–15- vuotiaat	Pää- toimiset yl. kulttuuri- toimen- työntekijät	Yl. kulttuuri- toimeen kohdistuvat henkilö- työvuodet yhteensä
	Yl. kult- tuuri- toimi	Yl. kulttuuri- toimi + museot, teatterit ja orkesterit	Kir- jasto	Yl. kulttuuri- toimi + museot, teatterit ja orkesterit + kirjasto	Taiteen perus- opetus	Kan- salais- opis- tojen vapaa sivis- tystyö				
Isokyrö	6	12	52	64	Ei tietoa	21	4 965	528	-	0,55
Kaskinen	13	13	123	136	Ei tietoa	102	1 429	106	-	0,25
Korsnäs	7	22	61	83	2	36	2 260	210	-	0,08
Kristiinankaupunki	34	44	61	105	0	40	7 157	596	1	1
Kruunupyö	6	6	61	67	Ei tietoa	50	6 731	753	-	0,3
Laihia	2	2	44	46	Ei tietoa	14	7 870	820	-	0,15
Luoto	12	14	47	61	6	5	4 816	797	-	0,2
Maalahti	3	13	51	64	1	42	5 605	518	-	0,1
Mustasaari	17	17	52	69	20	45	18 637	2069	1	1
Närpiö	20	31	51	82	37	55	9 435	813	1	1
Pedersöre	11	11	49	60	4	39	10 893	1572	1	1
Pietarsaari	12	56	61	117	36	44	19 656	2049	1	1,5
Uusikaarlepyy	14	20	47	67	Ei tietoa	46	7 458	764	-	0,6
Vaasa	11	165	65	230	23	32	59 587	5473	2	2
Vähäkyrö	4	5	58	63	Ei tietoa	20	4 758	578	-	0,45
Vöyri-Maksamaa ¹	20	26	62	88	Ei tietoa	59	6 689	449	-	0,8
Oravainen	10	14	46	60	Ei tietoa	59				

¹ Vöyri-Maksamaa ja Oravainen muodostivat vuoden 2011 alusta Vöyrin kunnan.